

פיסול במילים

פְּנִדוֹרָה חַיָּה בְּאֵילַת בְּמִטְבַּח שֶׁל יוֹלַנְדָּה.
בְּיָמִים צְרוּרָה בְּשֶׁק חֲטָאִים בְּפִנֵּת שְׁלַחַן,
בְּלִילוֹת מְגִיחָה מְקַפֶּסֶת חֶמֶר,
מְשִׁילָה מְטָלִיּוֹת לַחֹת, מְגַלָּה בְּשֶׁתָּה,
נִבְקָעֶת לְשָׁנִים.
לְאִשָּׁה צוֹנַח כְּפוֹתֶיהָ שְׁבוּרוֹת.

כך נפתח מחזור שירי "לילות פנדורה" בספרה של נילי דגן "בכל אדם יש ארבעה בנים". שיר זה מפסל במילים תהליך יצירה של פסל ברונזה שיצקה הפסלת יולנדה אנטל לקראת תערוכה ב"ארט אקספו" בניו-יורק.

נילי דגן ויולנדה אנטל מתגוררות באילת, חברות שנים רבות ומלוות זו את זו בתהליך היצירה, נילי בשירה ויולנדה בפיסול בברונזה. לקראת תערוכה ב"ארט אקספו" בניו-יורק פיסלה יולנדה יצירה שנושאה איכות סביבתית ובחרה להדגים

זאת באמצעות הסיפור מן המיתולוגיה היוונית על תיבת פנדורה, שכידוע בניגוד למצוות האלים פתחה את התיבה וכל הרעות באו על העולם. בפסל של יולנדה הצרות שבאות על העולם בעקבות פתיחת התיבה הן הרעות שאנחנו בני האדם מביאים על עצמנו: מלחמה, זיהום, פנאטיות, שנאה. אך מן התיבה יוצאת לבסוף גם דמות התקווה.

בתהליך יצירת הפסל, מספרת יולנדה, קרה משהו מוזר: "בכל לילה עבדתי על השולחן במטבח, ועם שחר עטפתי את היצירה והלכתי לישון. כשקמתי ראיתי שדמות התקווה נשברה. ראשה וכפות ידיה נפלו. לילה אחר לילה תיקנתי אותה והיא נשברה שוב ושוב. שיתפתי את נילי חברתי כל יום בייאוש שאחז אותי. כולם יעצו לי לוותר על הפסל, אך אני התעקשתי שהפסל יקום. בהשראת יצירתי וסיפורי כתבה נילי מחזור שירים שקראה לו לילות פנדורה, ובו היטיבה לתאר את הלילות המיסטיים ואת הדרמה שהתרחשה בהם":

רֵאִיתִי שְׂמֵאֲנִית עֲצוּמַת עֵינַיִם מְעֻשָּׂנֹת עֵנָן לְבָן

וְנֹד קָשִׁישׁ נֹד בְּמִצַּח חָרוּשׁ קִמְטִים:

וְתָרִי עַל הַפֶּסֶל!

וְתָרִי עַל הַפֶּסֶל!

חֲצָרָנִים קְטָנִים וְחֲתוּלָה מְנַקֶּדֶת מְנַקִּים עִם שָׁחַר אֶת

אֵי הַצֶּדֶק, הַיְאוּשׁ וְהַצֶּעַר.

הִיא לֹא מוֹתֶרֶת

מֵאֲמִינָה שְׁבִבְרוּנָהּ תוֹצֵק הַתְּקוּוּהָ.

יולנדה מספרת: "דמות התקווה מתוארת בפסל שלי

כאישה הרה. התקווה טמונה בילדינו שישנו את

עתיד עולמנו לעתיד טוב יותר, כזה המכבד ומשמר

את כדור הארץ והחיים אשר עליו. לא מזהם, לא נלחם, לא מכחיד וחי בהרמוניה

עם הטבע. בכל פעם שנשברה התקווה, צמח ההריון וגדל עם כל תיקון, עד שהושלם

הפסל ויצקתי את התקווה בהריון המתקדם. לאחר שהוצג הפסל בתערוכה בניו-

יורק, נשארה התחושה שתהליך היצירה הדינמי לא

הסתיים ונדרש שלב נוסף להשלמתו.

דמותה של פנדורה המיתולוגית שפתחה את התיבה

והביאה את הצרות לעולמנו, הקרינה אנרגיות שליליות,

ואילו מטרת הפסל הייתה לבטא תקווה לעתיד טוב יותר.

לכן פיסלתי דמות חדשה שהחליפה את דמותה של

פנדורה, את דמות האמונה – Belief. ידה האחת מושטת

אל התקווה, ידה השנייה על לבה כדי לסמל אהבה. אני

חושבת ששתי הדמויות גם יחד משקפות אמונה בעולם

חדש וטוב יותר".

פנדורה, Jules Joseph Lefebvre, 1882